

בגדרי מצות ציצית

א

לשון שו"ע אדה"ז בהלכות ציצית (ח. ב. ג.):

וכשיתחיל להחטוף קודם שיתעטף לגמרי יברך מעומד "להעטף בציצית", הב' של "בציצית" תהא נקודה בפחח.

כל ברכות המצות צ"ל מעומד¹, חוץ מברכת השחיטה והפרשת חלה שאינן מצוה כ"כ, שאינן עושה אלא לחקן מאכלו. אבל עשיית המצוה עצמן – יש מהן שא"צ² להיות מעומד ויש מהן שצריכים, כאשר יתבאר כל אחד ואחד במקומו בס"ד.

והנה, מקור דברי אדה"ז הוא מדברי המג"א (ארו"ח ח. סק"ב), וז"ל:

מעומד – פירוש, הברכה והעטיפה שתיהן יהיו בעמידה. וצ"ע, דבירה דעה ריש סימן שכ"ח משמע דמותר לברך מיושב, והוא משנה שלימה. וי"ל דהפרשיות חלה אינה מצוה כ"כ, דאינו עושה אלא לחקן מאכלו דומיא³ דשחיטה, כנ"ל...

והיינו, דשאני מצות ציצית ממצות הפרשת חלה ושחיטה; דגבי הפרשת חלה אין זה אלא לחקן מאכלו ולא הוי מצוה חיובית, משא"כ ציצית הוי מצוה חיובית ומשו"ה צריך שיהיה הברכה והעטיפה מעומד.

ובספר ישועות יעקב (ש. סק"ב) כתב להקשות על דברי המג"א, וז"ל:

- 1 עיי' בסע' ד שכתב: "העטיפה בציצית אמרו חז"ל שצריך להיות דוקא מעומד". אולם בסע' ב גבי ברכת המצות כתב הלשון "צ"ל מעומד", ולכאורה משמע דהוי רק לכתחילה; ועיי' בסידור שכתב: "העטיפה צריך להיות מעומד, וגם הברכה צריך להיות מעומד לכתחילה", הרי שכתב בהדיא דהברכה הוי רק לכתחילה מעומד. ובטעם הדבר עיי' מה שביאר בארוכה בספר מחנה יוסף על הלכות ציצית, סימן כ.
- 2 מקור הדברים הוא מדברי הירושלמי (לפנינו ליחא, אך הובא כבי"י ריש הלכות ציצית בשם אורחות חיים) דכתב כל הברכות מעומד, אולם בסמ"ק (צב בהג"ה, ה) כתב דגמרינן "לְקַם-לְקַם" מעומד, ועיי' בב"ח (ד"ה יזמ"ש מעומד) שהקשה דאמאי צריך הילפותא מעומד, תיפוק ליה דאיתא בירושלמי דכל הברכות מעומד, ותיריך שם דכוונת הירושלמי הוא דווקא גבי ברכת המצוה, משא"כ ציצית דהוי ברכת הנהנין, אולם נשאר קשה ממצות מילה ולולב דכתב הסמ"ק דגמרינן מעומד. אולם לפי מה שחילק אדה"ז בין מעשה המצוה לברכת המצוה אפשר דלא קשה מידי, דדברי הירושלמי קאי גבי ברכת המצוה, ומש"כ הסמ"ק דגמרינן מעומד היינו לגבי מעשה המצוה.
- 3 ויש להעיר, דמדברי הרא"ש (כתובות פ"א, יב) משמע דמצות שחיטה הוי חיוב, וז"ל: "ולא דמי לשחיטה, שאינו מחוייב לשחוט ולאכול ואפ"ה כשהוא שוחט לאכול מברך כו", וגם התם אפקיה קרא בלשון ציווי, דכתיב (דברים כז, ז): 'וַיְבָרְכֶם... וְאָכַלְתֶּם כו"', עיי"ש וצ"ע.

ומ"ש הרב ליישב דחלה אינה נחשבת מצוה כ"כ, שאינה באה רק לתיקון המאכל – דבריו אינם מובנים; דבאמת אם רוצה לעשות עיסה אינו עושה עיסתו קבים כדי לפטור מן החלה (ירושלמי חלה פ"ג ה"א). ואם כונתו שאינה מצוה המוטלת על האדם, רק אם יש לו עיסה מפריש ממנה חלה ואם אין לו עיסה אינו חייב בהפרשת חלה – עדיין קשה מציצית, דהו"ג א"כ אינו חייב ללבוש בגד שחייב בציצית, רק אם לובש בגד של ד' כנפות חייב להטיל בו ציצית, וזה דומה ממש לחלה. ושקלתי הדבר כפלס ולא ידעתי שום הפרש מצד הסברא בין מצות ציצית למצות חלה.

עוד הקשה שם הביאור הגר"א (סק"ג), וז"ל:

דבריו מג"א שכתב שחלה אינה מצוה – דבריו אין להם שחר, והלא אסור לעשות עיסתו קבין, ואמרינן בפ"ג דפסחים (מח ע"ב): "מאי דעתך, לחומר? – חומר! דאתי לידי קולא!".

ולכאורה יקשה קושיות אלו גם כדברי אדה"ז, שהביא דברי המג"א להלכה.

ב

והנה הגרע"א בחידושו לסי' ח (סק"ב) כתב לתרץ דברי המג"א, דשאני מצות ציצית ממצות שחיטה והפרשת חלה; דבציצית, אחר שלבש בגד של ד' כנפות – חל עליו חיוב להטיל ציצית. דאעפ"י שמקודם לא חל עליו שום חיוב ללבוש בגד של ד' כנפות כדי שיתחייב בציצית, אמנם אחר שלבש הבגד חל עליו מצוה חיובית להטיל בה ציצית, ואין זה רק לתיקון הבגד, דהרי ליכא איסור על הבגד לילך בלא ציצית אלא דמוטל עליו מ"ע לעשות ציצית, וכמבואר בדברי המג"א לקמן (או"ח יג, סק"ה)⁴, דמותר לילך בשבת טלית בת ד' כנפות כיון דליכא איסור על הטלית ללבוש בגד בת ד' כנפות בלי ציצית, אלא דאם לבוש טלית בת

4 מקור הדברים הוא בדברי המרדכי ה' ציצית סי' תתקמ"ד (הובא בב"י או"ח יג, ד"ה 'כתוב במרדכי'), דכתב שם המרדכי על הא דס"ל הר"ש מדרווי"ש שאם נפסק לאיש חוט של טלית בשבת שאסור ללבושו עד שיתקן אותו, שאם לובשו עובר בעשה, על זה כתב המרדכי דליתיה, דמצות עשה דציצית אינו אלא להטיל בו ציצית כשילבשו, ולא אמר הכתוב בלשון "לא תלבש בגד שיש לו ארבע כנפיים בלא ציצית" – דאז ודאי היה הדין עימו (ר"ל עם הר"ש מדרווי"ש) – אלא מצות עשה גרידא להטיל בו ציצית, ומ"מ אין הטלית אסור, וגם אין עובר כיון שאין אתה יכול להטיל בו שהוא שבת, ובחול ודאי עובר כל שעה שלובשו בעשה להטיל בו ציצית; ולפי"ז כתב הגרע"א לתרץ הקושיא בדברי המג"א, וכמבואר בפנים. והנה בשו"ת צמח צדק חאהע"ז (צג, ד) הקשה ע"ד הר"י בתוס' ביבמות (צ ע"ב, ד"ה 'כולהו'), שתרץ דשאני כלאים שעיקר האיסור עובר בשעת לבישה, אבל ציצית לא מחייב אלא אחר לבישה ומשו"ה מיקרי שב ואל תעשה – דגם בכלאים מלבד שחייב על הלבישה חייב ג"כ על מה שאינו פושט, א"כ משמע דגם מה שאינו פושט מיקרי קום ועשה; ומבאר שם דברי הר"י עפ"י המרדכי הנ"ל, דשאני כלאים משום דאיכא איסור, משא"כ ציצית הרי ליכא איסור ללבוש ד' כנפות בלא ציצית אלא מ"ע להטיל ציצית, וגבי המצוה להטיל ציצית הוי שוא"ת. וממשיך שם, וז"ל: "אך הנה התוס' ביבמות שם סד"ה 'כולהו' הוקשו על הרי מדמברכינן "להתעטף בציצית" משמע דבשעת העיטוף עביד מצוה, וכן הקשה באגודה. א"כ זהו כדעת הר"ש במרדכי בה' ציצית סי' תתקמ"ד, דהמ"ע שלא ללבוש בגד ד' כנפות בלא ציצית...". ולפי"ז משמע דמסקנת התוס' ס"ל דהמ"ע הוא שלא ללבוש בגד ד"כ בלא ציצית. וראה דברי נחמיה שביאר הסתירה בדברי אדה"ז, דבריש סי' ח כתב: "וכשיתחיל להתעטף קודם שיתעטף לגמרי...", ובסידור כתב: "וכשיתחיל", דתלוי במש"כ התוס' ביבמות; ולפי"ז נמצא, דבסידור ס"ל כמסקנת התוס' ביבמות, והיינו כהר"ש מדרווי"ש. א"כ הרי א"א לתרץ בדברי אדה"ז הא דתירץ הגרע"א דברי המג"א, דתירוצו זה הוי דווקא לשיטת המרדכי, אך לשיטת הר"ש עדיין יקשה.

ד' כנפות יש עליו מצוה להטיל ציצית, וכיון דבשבת אסור להטיל ציצית – א"כ ליכא שום איסור ללבוש טלית בת ד' כנפות בלא ציצית; משא"כ בשחיטה והפרשת חלה, דאין זה אלא לתקן מאכלו, נמצא דאין שום זמן דמחוייב בשחיטה ובהפרשת חלה – שהרי יכול שלא לאכול וממילא אינו חייב בשחיטה ובהפרשת חלה.

אמנם עדיין יש להקשות, דהנה גם כשלבש בטלית בת ד' כנפות ליכא עליו חיוב להטיל ציצית, דהרי על העשה שעבר כבר כשלבש טלית בת ד' כנפות פשיטא דאינו יכול לתקן כשיטיל בה ציצית עכשיו – דמה יועיל זה על מה שעבר כבר, ואם אינו רוצה עוד להלביש הטלית בת ד' כנפות פשוט דאין מחוייב להטיל בה ציצית, דהרי אין עליו חיוב להתלבש בטלית בת ד' כנפות כדי שיתחייב בציצית, וא"כ הא דמחוייב להטיל בה ציצית היינו משום דרוצה כלבישת הטלית ומשו"ה חל עליו חיוב להטיל בה ציצית, וא"כ לכאורה כמה נשתנה דין מצות ציצית ממצות הפרשת חלה ושחיטה⁵, דהא גם גבי ציצית אם אינו רוצה כלבישת הטלית אינו מחוייב להטיל בה ציצית, והוי כמו מצות שחיטה והפרשת חלה דאם אינו רוצה לאכול אינו מחוייב בשחיטה והפרשת חלה.

עוד יש להקשות, דהנה לפי מש"כ הישועות יעקב (סו) דהפרשת חלה ג"כ אין זה רק לתיקון המאכל אלא גם מצוה, וכמש"כ להוכיח מהא דאמרין בגמ' (סו) דאסור לעשות עיסתו קבין כדי לפטור עצמו מן החלה – א"כ כמה נשתנה דין מצות ציצית ממצות שחיטה והפרשת חלה.

ג

והנה, בפסקי דינים לאדמו"ר הצמת-צדק (ליקוטים סוף ח"ב) כתב, וז"ל:

והנה המג"א הקשה מברכת הפרשת חלה, ותירוצו אינו מוכרח, דהא חלה נק' תרומה והיא חובה יותר מהציצית, דאם לא לבש בגד של ד' כנפות אינו מחוייב בציצית, אף דטעדיקי למיפטר נפשיה – מ"מ חלה חיובא יותר, דא"א שלא לאכול. ע"כ נראה שזה משום שציצית שקולה כנגד כל המצות.

והיינו, דמקשה בדברי המג"א שכתב דמצות חלה אינה מצוה כ"כ, משא"כ מצות ציצית דהוי מצוה שבחובה – דלכאורה מצות חלה הוי חובה יותר מציצית, דא"א שלא לאכול, משא"כ ציצית אפשר שלא ילבוש טלית בת ד' כנפות; וע"ז תירץ דע"כ דשאני מצות ציצית ממצות שחיטה והפרשת חלה, משום דשקולה כנגד כל המצוות.

ולפי"ז קשה דברי אדה"ז כמה שכתב דשאני מצות ציצית משחיטה והפרשת חלה שאינו מצוה כ"כ, שאינו עושה אלא לתקן מאכלו – דהא גם מצות ציצית לא הוי מצוה חיובית; ומה שתירץ הצ"צ בזה משום דשקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות – הרי לא נזכר בדברי אדה"ז דבר זה.

5 ועוד, דהא גם במצות הפרשת חלה לא כתבה התורה בלשון איסור שלא לאכול עיסה שלא הופרש חלה, אלא דאיכא מצות עשה גרידא דאם רוצה לאכול עיסה חייב להפריש ממנה חלה, וכן גבי הפרשת תרומה; והגם דאיכא איסור לאכול מדבר שלא הופרש ממנה תרומה – אולם איסור זה הוא מפאת איסור טבל דכתיבא בקרא בהדיא, ולא מחמת דאיכא מצות עשה להפריש תרומה, וא"כ הוי כמצות ציצית ממש.

ד

והנראה בזה, דהנה בשו"ת צפנת פענח (ח"א, לו)⁶ כתב לחדש דבמצות ציצית איכא ב' מצוות, וז"ל:

אך כך, נהי דאינו מחוייב, אך מ"מ בציצית יש ב' מצוות:

א. דאם לבש ציצית קיים מצוה.

ב. לבש ד' כנפות בלא ציצית עבר מצוה.

ובאמת כסות יום בלילה רק אם לבש בלא ציצית עבר, או לא קיים, וכסות לילה כיום אם

לבש בציצית קיים אבל בלא ציצית אם לבש לא עבר.

ומבואר מדבריו, דבמצות ציצית איכא ב' מצוות:

א. מצוה דאם רוצה להתעטף בטלית בת ד' כנפות – מחוייב להטיל בה ציצית, וזה הוי מצוה שלילית כמו מצות שחיטה והפרשת חלה.

ב. מצוה קיומית, היינו חוץ ממה שיש על האדם מצוה חיובית להטיל ציצית אם לובש בגד של ד' כנפות, יש עדיין מצוה מצד עצמו לחזור אחר טלית מצוויצת כרי לקיים מצות ציצית שמביא לידי זכירת כל המצוות.

ולפי"ז כתב שם הצפנת פענח לבאר דברי הרמב"ם (שבועות פ"ה ה"ח), דכתב שם הרמב"ם דאם נשבע שלא יאכל מצה שנה או שנתיים או שנשבע שלא יעלה עליו בגד שנה או שנתיים חל עליו שבועה מדין כולל, ולא הוי נשבע לבטל את המצוה. ובכס"מ שם הקשה, דמשמע מדברי הרמב"ם דדווקא כשנשבע שלא יעלה עליו בגד שנה או שנתיים אז לא הוי נשבע לבטל את המצוה משום דין כולל, אבל בנשבע שלא ילבש טלית היום הוי נשבע לבטל את המצוה, ולכאורה גם כשנשבע שלא ילבש היום צריך לחול השבועה ולא הוי נשבע לבטל את המצוה – משום דהרי אין חיוב ללבוש טלית עם ציצית, אלא דווקא אם יש לו טלית בת ד' כנפות אז מחוייב להטיל ציצית, וא"כ אמאי מיקרי נשבע לבטל את המצוה. אך לפי הנ"ל, דיש במצות ציצית גם מצוה קיומית מצד עצמה, לא קשה מידי – דהא כיון דיש גם מצוה קיומית מובן דאם נשבע שלא ילבש ציצית הוי נשבע לבטל את המצוה ולא חלה השבועה, ומשו"ה כתב הרמב"ם דהשבועה חלה דווקא אם נשבע שלא יעלה עליו בגד שנה או שנתיים.

ולפי"ז אפשר לומר, דשאני⁷ מצות ציצית ממצות שחיטה והפרשת חלה, דהא גבי מצות שחיטה וחלה הרי זה רק לתקן מאכלו, ואם אינו רוצה לאכול הרי לא חל עליו שום מצוה

6 וכן כתב בצ"פ על הרמב"ם פ"ג מהלכות ציצית (ה"ז), עיי"ש. וראה מש"כ הצי"צ בפסקי דינים על שו"ע (או"ח ח, ז), וז"ל: "אבל שישב שעה ממש בלא ציצית – זה לא יעשה שום אדם עכשיו ח"ו, וכן תפילין, רק עכשיו אין נזהרין כן בתפילין משום דצריכין גוף נקי, אבל בציצית נזהרין כל העולם. ואין זה מדת חסידות לבד כי אם מצוה דאורייתא, כמש"כ (במדבר טו, לט): 'וראיכם אתו וזכרתם' כו', ועי' בשו"ע סימן כד סעיף א: 'ונכון להיות כו' כל היום כדי שיוכור כו'". ולכאורה משמע מדבריו, דמשום "וראיכם אתו וזכרתם" הוי מצוה שבחובה, ולכאורה צ"ע – דאף אם איכא מצוה קיומית הא אין זה מצוה חיובית, ולא נזכר בשום מקום דהוי דבר שבחובה, וצ"ע.

7 עפי"ז דשאני מצות ציצית משחיטה והפרשת חלה נראה דיש ליישב דברי המבי"ט: דהנה הרע"א (יו"ד י, סק"א) הקשה על דברי הכ"פ שכתב (שם, סק"ג) דבשחיטה אמרינן הכלל דמצוות לאו ליהנות ניתנו, והקשה מדברי הגמ' עירובין (לא ע"א), עיי"ש, והעלה דבשחיטה ובשאר מצוות שאינן חיוביות לא אמרינן מצוות לאו ליהנות ניתנו; ולכאורה יש להקשות ממש"כ המבי"ט בספרו קריית ספר הל' ציצית

לשחוט או להפריש חלה; ואף אם נימא דאיכא גם מצוה בפני עצמה להפריש חלה ולא הוי רק לתקן מאכלו – וכמש"כ להוכיח בחידושי הגר"א ובספר ישועות יעקב מהא דאמרין בפ"ג דפסחים דאסור לעשות עיסתו קבין – אמנם כל זה כשיש לו עיסה ויכול להפריש ממנה חלה, אבל אם אין לו עיסה – הרי ליכא שום מצוה; משא"כ גבי מצות ציצית, הרי איכא מצוה לחזור אחר טלית מצוייצת כדי לקיים מצות ציצית לזכור כל מצוותיו וכנ"ל, וזה לא הוי מצוה לתקן הבגד כמו גבי מצות שחיטה וחלה, וא"כ אפשר לומר דמשו"ה שאני מצות ציצית ממצות שחיטה והפרשת חלה דצריך להיות העטיפה והברכה מעומד. ומעתה לפי"ז אפשר לומר, דמה שתירץ הצמח-צדק (פסקי דנים, טו) דשאני מצות ציצית משום דשקולה כנגד כל המצוות ומשו"ה צריך להיות העטיפה והברכה מעומד, זהו כאמת כוונת אדה"ז במה שכתב: "חוץ מחלה ושחיטה שאינן מצוה כל כך" – דהא נתבאר לעיל דהא דשאני מצות ציצית ממצות שחיטה וחלה היינו משום דאיכא במצות ציצית עוד מצוה, להתעטף בטלית מצוייצת כדי לזכור כל מצוותיו, וזה הוי מצוה קיומית. וכאמת זהו הטעם דשקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות, וכן מבואר מדברי הרמב"ם (ציצית פ"ג ה"ב) וז"ל: "לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית, שהרי הכתוב שקלה ותלה בה כל המצות כולן, שנאמר: וְרָאִיתָם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'...", ולפי"ז דברי הצמח צדק מבוארים היטב בדברי אדה"ז.

ה

והנה, לפי מה שנתבאר דאיכא במצות ציצית ב' מצוות ואף במקום דאין חיוב להטיל ציצית איכא מצוה להתעטף בטלית מצוייצת, נראה דאפשר ליישב מה שהקשה בספר אתון דאורייתא (סי' יא, ד"ה 'באו"ח')⁸ על מ"ש הרמ"א בסימן יז סעיף ב, וז"ל: "ומ"מ אם רוצות (הנשים) לעטפו (את הטלית) ולברך עליו – הרשות בידם, כמו בשאר מצות עשה שהזמן גרמא, אך מחזי כיוהרא; ולכן אין להן ללבוש ציצית הואיל ואינו חובת גברא וכו', עיי"ש. והקשה בספר הנ"ל, דלפי טעם הרמ"א דגם באנשים אין זה מצוה חיובית, א"כ מצד זה גופא איכא איסור מדינא לנשים לברך על עטיפת ציצית, ולא רק משום דמחזי כיוהרא – דכיון דבציצית גם באנשים ליכא חיוב, אלא מצוה שלילית שלא יהיה עליו בגד בת ד' כנפות בלא ציצית, וא"כ לפי מש"כ התוס' בקידושין (לו ע"א, ד"ה 'הקבלות') דנשים לפי שלא נצטוו בכגדי כהונה לא הוי מחוסרי בגדים, עיי"ש, וא"כ ה"נ בנשים דלא נצטוו על הציצית א"כ אין להבגד חסרון ציצית כלל, וא"כ כיון דגוף המצוה באיש הוא ג"כ אך שלא יחסרו הציצית – א"כ מה יתן ומה יוסיף מה שיטילו הנשים הציצית בכגדם, הלא כל עיקר המצוה גם באיש הוא שלא יהיה חסר בכגדו הציצית, וא"כ באשה – דבלא"ה ליכא חסרון – א"כ

(פ"א), דציצית של עיר הנידחת אין בהם משום איסורי הנאה, משום דמצוות לאו ליהנות ניתנו, וקשה – דהא גם ציצית הוי מצוה שאינה חיובית. אמנם, לפי הנ"ל דשאני מצות ציצית דאיכא גם מצוה קיומית, א"כ שפיר אמרינן דמצוות לאו ליהנות ניתנו, משא"כ גבי מצות שחיטה.

8 עוד כתב שם בסוף דבריו לחלק בין מצות סוכה למצות ציצית, דגבי מצות ציצית הוי רק מצוה שלילית, משא"כ סוכה הוי מצוה חיובית, עיי"ש. אמנם, בספרו לקח טוב (כלל יב, ד"ה 'ונחיישבת') כתב להוכיח בהיפך, דמצות ציצית אפשר דהוי מצוה ולא רק שלילה, משא"כ סוכה ע"כ צ"ל דהוי מצוה שלילית, וכמש"כ המנ"ח (שכה, י ד"ה 'ואס') דהמצוה היא רק השלילה – דאם רוצה לאכול לא יאכל אלא בסוכה; ולכאורה צ"ע תיוון הדברים.

אין מוסיפות כלל בהטלת הציצית; דרך בשארי מצוות, דנהי דלא נצטוו הנשים – עכ"ז אם עושין הרי עושין מעשה מצוה, שהמעשה בעצמותה נרציית מאנשים, וע"כ גם כשהם עושין ה"ל 'אינו מצווה ועושה' ונוטלין שכר וע"כ שפיר מברכות עליה; משא"כ בציצית – דגם באיש אין המעשה נרציית ומבוקשת כלל, רק שלא יהיה להבגד חסרון ציצית הוא הנרצה, והמצוה אך בשלילה – א"כ כיון דלדידהו בלא"ה אין כאן חסרון⁹ א"כ אין מוסיפות כלל בעטיפת הציצית ואין במעשיהם כלום ועל מה יברכו וכו', עיי"ש באריכות. אולם לפי משנת"ל, דאף במקום שאין חיוב להתעטף בציצית איכא מצוה קיומית¹⁰ להתעטף בטלית מצוייצת – א"כ אין זה דכל כוונת התורה במצות ציצית הוא רק בשלילה שלא יהיה הבגד בלא ציצית, אלא דאיכא מצוה בפני עצמה לחזור אחר טלית מצוייצת כדי לקיים מצות ציצית; וא"כ הוי שפיר מצות ציצית כשאר מצוות שהז"ג שיכולין לברך, ולפיכך מדינא יכולות נשים לברך על מצות ציצית, כמ"ש הרמ"א.

1

אמנם, עדיין צ"ע לשון אדה"ז שכתב: "חוץ מברכת שחיטה וחלה שאינן מצות כ"כ, שאינו עושה אלא לתקן מאכלו"; דלפי מה שנתבאר לעיל היה צ"ל: "חוץ משחיטה וחלה שאינן מצוות חיוביות, משא"כ ציצית דהוי מצוה קיומית". אולם כד דייקת שפיר נראה דהיינו הך; דהנה המנ"ח (מצוה שכה, י' ד"ה יאס') כתב יסוד בגדר המצוות, די ש' ב' מצוות עשה:
א. הן אותן המצוות שהתורה רוצה ומבקשת עצם הפעולה ומציאותן, כגון הנחת תפילין ונטילת לולב וכדו'.

ב. הן אותן המצוות שאין התורה מבקשת עצם הפעולה ומציאותה כלל; וכגון אכילה בסוכה כשאר כל הימים, שאילו רצתה התורה עצם האכילה בסוכה היתה מטלת חובה לאכול בסוכה כל ז' ימים, וכיון דהאכילה רשות והמצוה היא רק אם רוצה לאכול מחוייב לאכול בסוכה – א"כ אין התורה רוצה עצם האכילה בסוכה, אלא דכוונת התורה בשלילה, שכשיאכל אדם לא יאכל חוץ לסוכה, והאכילה חוץ לסוכה הוא הבלתי נרצה, אבל האכילה בסוכה בעצמותה איננה נרציית ומבוקשת כלל מהתורה, עיי"ש. ולפי"ז, מצות שחיטה והפרשת חלה דהוי מצוה שאינה חיובית, א"כ כוונת התורה כמה שציוותה שאם רוצה

9 וכן יש להקשות בדברי אדה"ז (או"ח יד, ה), שכתב גבי טלית שאולה וז"ל: "אם רוצה להטיל בה ציצית חוץ שלשים יום ולברך עליו – הרשות בידו, ואינה ברכה לבטלה. ואע"פ שהוא פטור מן הדבר יכול לומר ציונו להתעטף, כמו שהנשים מברכין על כל המצוות שהן פטורות מהם, מטעם שיתבאר בס"י יז", עכ"ל, והוא מדברי המג"א שם; דלכאורה כיון דגם בטלית שלו ליכא מצוה חיובית אלא שלא יחסר בכגדו הציצית, וא"כ בטלית שאולה דליכא חסרון זה ואין מוסיף כלום בזה שיטיל ציצית – איך מברך. אולם לפי המתורץ לקמן אפשר לתרץ גם קושיא זו.

10 ולפי"ז יש ליישב, דהנה בשו"ע אדה"ז (או"ח יד, ב) כתב דציצית פסולה אם עשאה קטן משום שאינו מחוייב במצות ציצית; ולכאורה מאי שנא מהא דכתבו האחרונים ליתן טעם להכשיר שחיטת קטן אע"ג דלאו בר זביחה הוא (עי' בחבואות שור א, סקמ"ט) משום דאתי לכלל זביחה לכשיגדיל, כמש"כ התוס' בגיטין (כב ע"ב ד"ה 'והא') לעניין בני כריתות. אולם לפי מה שנתבאר ניהא, דכיון דבמצות ציצית איכא גם מצוה קיומית בכל יום – א"כ א"א לומר דמשום שיכא לידי מצות ציצית מיקרי גם עתה 'מצווה ועושה' – משא"כ גבי שחיטה דליכא שום מצוה אלא לתקון המאכל, א"כ בזה מועיל הטעם 'כיון דאתי לכלל זביחה'.

לאכול חייב לשחוט ולהפריש חלה הוא רק בשלילה – שלא יאכל אבר מן החי או עיסה שלא הופרש ממנה חלה, ולא שהתורה רצתה עצם הפעולה.
ולפי"ז אפשר לומר דזהו כוונת אדה"ז שכתב "שאינו אלא לתקן מאכלו", והיינו דכל כוונת התורה כמה שציוותה מצוה זו הוא רק לתקן מאכלו, והוי מצוה שלילית ולא מצוה חיובית, ולפי"ז מדוייק שפיר הלשון "שאינו עושה אלא לתקן מאכלו" – דהרי זהו הטעם דלא הוי מצוה על עצם הפעולה אלא בשלילה, שכשיאכל אדם לא יאכל אלא מדבר שנשחט כדין והופרש ממנה חלה; משא"כ מצות ציצית – לא הוי רק מצוה שלילית, אלא יש בה גם מצוה קיומית, וכנ"ל.